

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

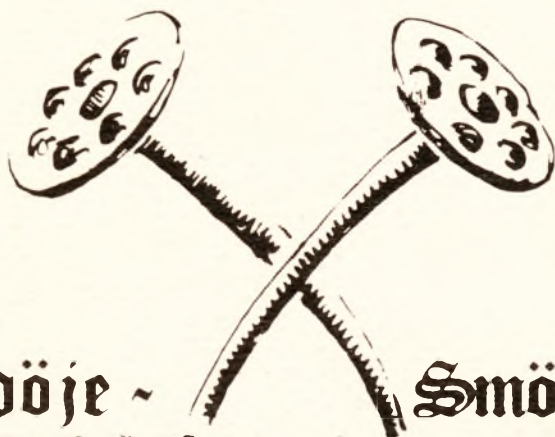
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Ledöje ~ Smörum
historisk forening og arkiv

3. årgang

Nr. 2 1981

ÅRETS STORE GLADE NYHED.

Når dette blad læses er Lokalhistorisk Arkiv forhåbentlig allerede flyttet ind i den gamle skole i Smørumovre.

Jeg har fået lov at skrive, at det er en formalitet der står tilbage nu. Derefter bliver den nordlige del af bygningen incl. gennemgangshalen til den barakbygning, som er ved at blive revet ned, tilholdssted for Lokalhistorisk Arkiv og brugere af dette. Desuden får historisk forening nogle lokaler som vi regner med at bruge som lokaler for studiekredse og møder, men mest som ramme for udstillinger.

Det lyder "pompøst", men lidt fremtids musik må da gerne lyde.

Men i hvert fald er det meget dejligt, at det nu er lykkedes, og vi glæder os til at byde alle vore medlemmer velkommen og vise "herlighederne" frem også for byrådet.

Lone

Kirkebøger og folketællingslister.

Kopier af folketællingslisterne for Ledøje, Hove, Nybølle, Smørumovre og Smørumnedre 1787-1890 opbevares nu på arkivet. Sammen med kopier af kirkebøgerne for Ledøje og Smørum Sogne 1679-1814, som også findes på arkivet, er de et godt udgangspunkt for slægtsforskning og andre personalhistoriske studier.

Foreningsarkiver.

I 1981-82 skal indsamlingskampagnen for foreningsarkiver finde sted, som omtalt i årsberetningen. Vores landbrugskommune må være præget af foreninger som landbo-, husmands- og gartnerforeninger, kvægavls- og kontrolforeninger, tærskeselskaber, vandværker, foreninger vedr. frysehuse og indkøb af foderstoffer. Der er sikkert mange flere, og vi vil gerne i forbindelse med folk, som ligger inde med arkivalier eller har kendskab til de forskellige foreninger. Det gælder selvfølgelig ikke alene ovennævnte, men også selskabelige foreninger osv.

Som eksempel på de foreninger, vi allerede har fået arkivalier fra, kan nævnes: Hove Vandværk, Ledøje Hundredemandsforening og Smørum dramatiske Forening. Så forskellige kan foreninger være! Det er meget vigtigt, at arkivalierne fra foreningerne ikke går til grunde, fordi de er meget værdifulde kilder til lokalhistorien.

Arkivalierne kan bestå af vedtægter, forhandlingsprotokoller, regnskaber, medlemsfortegnelser, korrespondance og billeder. Når arkivalierne er afleveret til arkivet, er de selvfølgelig stadig tilgængelige for de pågældende foreningers bestyrelser, ligesom bestyrelserne kan klausulere hele eller dele af afleveringen, således at tilgængeligheden for andre begrænses.

Landsbyregistrering.

Arkivet vil foretage en fotoregistrering af landsbyer og gårde i kommunen ledsaget af en bygningsbeskrivelse. Det er meningen, at hver enkelt bygning skal fotograferes fra alle sider tillige med gode detaljer og specielle bygningskonstruktioner.

Udviklingen går stærkt i dag, og vi synes, det er vigtigt at have en samlet oversigt over kommunen med dens fungerende landsbyer, landbrug, gartnerier og håndværk.

Kirkegårdsregistrering.

En anden stor og tidskrævende opgave, vi har taget fat på, er registrering af gravsteder og monumenter på vores kirkegårde. Registreringen består i en beskrivelse af gravstedet f.eks. med hensyn til beplantning og af gravstenen med hensyn til type, materiale og indskrift. Beskrivelsen ledsages af et oversigtsfotografi og et nærbillede af gravstenen.

Navne og årstal på gravstenene giver arkivet en mængde lokalhistoriske oplysninger. Kirkegårdenes udformning og de forskellige typer gravsten er et stykke kulturhistorie, og vi håber derfor, at gravsten fra sløjfede gravsteder bliver bevaret, f.eks. som det ses andre steder i en monumentsamling langs kirkegårdsmuren.

Fra Ledøje kirkegård. Det fine smedejernsgitter er nu forsvundet.

SOMMERTUR

Lørdag, den 13. juni 1981.

Vi starter fra Søgerskolens parkeringsplads kl. 8.30 og kører til Tersløse ved Dianalund for at se kirken og Holbergs mindestuer på Tersløsegård.

Derfra kører vi til Sorø for at få forevist den berømte Sorø kirke med Hvide-slægtens grave. Dernæst nyder vi den medbragte mad ved søen i Akademihaven, hvis vejret tillader det, ellers i kantinen på Sorø Akademi. Bagefter bliver vi vist rundt af en kyndig vejviser, hr. Svend Ranvig, der er lærer på Akademiet. Til sidst besøger vi Sorø kunstmuseum, som har en fin samling malerier og tegninger fra det 18. århundrede over Guldaldertiden op til de mere moderne kunstnere fra vor tid.

Hjemturen - med indlagt kaffepause - lægger vi syd om Tystrup-Bavelse søerne, og vi forventer at være hjemme kl. 17.30.

Pris for turen: voksne 75.- kr. - børn 15.- kr.

Se iøvrigt vedlagte program for turen.

Kirsten Fauk.

GENERALFORSAMLINGEN

Mandag, den 23. februar 1981 afholdt Ledøje-Smørum historiske forening og arkiv sin årlige generalforsamling på Søgerskolen.

Efter at undertegnede var blevet valgt til dirigent, og nedenstående dagsorden var blevet godkendt fik formanden ordet for supplerende bemærkninger til den udsendte årsberetning.

DAGSORDEN

1. Valg af dirigent
2. Formandens beretning
3. Regnskab
4. Arkivets beretning
5. Valg af bestyrelsesmedlemmer
(flg. på valg: Anne Marie Kyed Pedersen
Else Herrmann
Vilhelm Nielsen
Inge-Lis Nielsen

De tre første er villige til genvalg.

- Valg af to suppleanter
to revisorer
en revisorsuppleant

6. Fastsættelse af kontingent for 1982
7. Oplæg til aktiviteter i den kommende sæson
8. Indkomne forslag
9. Eventuelt.

Formanden udtrykte glæde over den medlemsfremgang på 20, der nu havde bragt foreningen op på 170 medlemmer. Ligeledes var formanden glad og taknemlig over det store fremmøde ved foredrag, ture og andre arrangementer som foreningen havde stået for i den nu afsluttede sæson. Foreningens lokalebehov og ønsker gik jo i retning af "den gamle skole" i Smørumovre, og formanden kunne meddele, at under sidste punkt på dagsordenen ville borgmester Elin Jakobsen orientere om, hvordan disse ønsker var blevet modtaget i kommunen, og vor langt man var kommet i overvejelserne.

Til sidst takkede formanden turudvalget, biblioteket og alle de andre der havde gjort et stort arbejde for, at successen kunne komme i hus. Beretningen blev godkendt med stort bifald.

Erik Petersen aflagde derefter regnskab for foreningens økonomi, og dette blev fulgt op af Arkivets regnskab som Anne Marie Kyed Pedersen klarede ligeså elegant.

Formanden fremlagde under dette punkt budget forslaget for næste regnskabsår, også dette gik næsten uantastet igennem, dog lød der advarende røster mod at bruge for meget løs af egenkapitalen. Forsamlingen godkendte derefter regnskab og budget.

Arkivets (udsendte) beretning blev ligeledes godkendt.

Nu til valgene.

I henhold til dagsordenen skulle der vælges 4 bestyrelsesmedlemmer. Tre af de nuværende var villige til genvalg, og det fandt forsamlingen i orden. Som nr. 4 og nyt medlem blev foreslået Anne Marie Nielson, og også dette forslag blev godkendt.

Efter valg af suppleanter, revisorer og revisorsuppleant ser den samlede liste nu således ud:

Bestyrelse Lone Brüsch, Vilhelm Nielsen,
Erik Petersen, Karen Strand,
Else Herrmann, Anne Marie Nielson,
Anne Marie Kyed Pedersen.

Suppleanter Jaure Nielsen og Søren Spon.

Revisorer Elin Jakobsen og Holger Flyge.

Rev. suppl. Kirsten Fauk.

Under punktet kontingent blev der atter rørt ved problemet egenkapitalen, og man enedes derfor om udover at tage lidt mere for kaffe og brød også at kræve et mindre beløb for foreningens blad og øvrige publikationer. Derefter vedtoges det at fortsætte med uændret kontingent i 1982 (Kr. 50,- pensionister det halve).

Det næste punkt gav ingen nye forslag, men alle blev opfordret til, at såfremt de fik en ide, straks at kontakte bestyrelsen.

Forslag var der ingen af, så derfor kunne der skiftes til pkt. 9 med den fra borgmesteren med spænding imødesete redegørelse.

Elin Jakobsen kunne ikke fremkomme med epokegørende nyt, men dog understrege at hun ikke havde mødt nogen form for modstand blandt de politiske partier hvad angik kombinationen "den gamle skole" og historisk forenings ønsker. Foreningen nød stor anerkendelse i kommunen, og man var også her klar over, at såfremt dette ønske gik i opfyldelse, måtte der komme en form for ansøgning om økonomisk bistand til foreningen, da denne jo skulle bruge en del penge til istandgørelse, indretning, inventar, flytning o. lign., og sådanne beløb var der ikke afsat på det netop godkendte budget for foreningen. Kommunen havde heller ikke i sit budget afsat "øremærkede" beløb til dette formål, men en fornuftig ansøgning ville selvfølgelig blive behandlet seriøst. Borgmesteren kunne dog love, at der ville komme en afklaring på sagen inden sommeren 1981.

Herefter var generalforsamlingen slut, og formanden takkede sluttelig Inge-Lis Nielsen og Helge Nielsen for deres arbejde for foreningen samt forsamlingen for en god generalforsamling og gav derefter ordet til statsskovrider E. Laumann Jørgensen der på grundlag af sit store arbejde med "Hareskovens arkæologi" holdt et strålende lysbilledforedrag om "Sakrale riller i sten", et foredrag som forsamlingen belønnede med stort bifald.

O. Holmfred

EKSKURSION I STOREHARESKOV.

Grundlovsdag d. 5. juni.

Sammen med historisk forening i Slangerup kan vi denne dag komme på ekskursion til nye områder i Hareskoven. Turen vil vare ca. $2\frac{1}{2}$ time, og vi vil under Skovrider E. Laumann Jørgensens foreskab komme til andre kultsteder, end vi besøgte på sidste tur, bl.a. vil vi komme til Pindemosen som har sit navn efter det pindeoffer man bragte mosen/kilden når man passerede den. Det er desuden her planten digitalis er dukket op igen.

Vi mødes på parkeringspladsen ved Boesagerskolen kl. 13.00. De der ikke har bilmulighed skulle gerne kunne komme med også, derfor vil det være praktisk om de der skal have et lift gav besked til undertegnede.

Lone.

DA RYTTERGÅRDEN BRÆNDTE I 1740.

I Smørumnedre landsby lå i 1700-tallet 13 gårde. De 11 af gårdene var fæstegårde under Edelgave gods, og de sidste 2 var kgl. fæstegårde under Frederiksborg Rytterdistrikt. En af de kgl. fæstegårde - Ryttergården - var den største gård i byen med hartkorn 18 tdr. 6 skp., den var ca. dobbelt så stor som de andre gårde i landsbyen.

På gården boede fæsteren Simon Pedersen med sin anden kone Maren Mortensdatter. Hans første kone, der var 21 år ældre, døde 1740, og samme år holdt han bryllup med Maren.

Kort før jul natten mellem d. 20. og 21. december 1740 brændte gården.

Ilden opstod ved daggry i et udhus, hvor omstrejfende personer havde taget ophold og ved uforsigtighed havde antændt udhuset. Simon og Maren reddede sig ud af stuehuset og forsøgte sammen med 3 tjenestefolk og tililende fra landsbyen at hjælpe de indespærrede dyr i staldene, men det var forgæves. Kun en hest, et par får og nogle svin blev reddet. Resten af den store besætning på 16 heste, 10 stude, 12 køer, 10 ungmåtter og 24 svin indebrændte.

Simon havde desuden en stor del af høsten under tag, bl. a. 56 tdr. rug, 80 tdr. byg, 90 tdr. havre og 40 læs hø, der også gik tabt.

Af gårdens bygninger på ialt 87 fag mistede Simon 77 fag plus alle gårdens redskaber. Et lille gadehus hørte til gården, og her flyttede han og konen ind, mens de genopbyggede gården.

Simon måtte nu gå til den kgl. godsforvalter for Frederiksborg rytterdistrikt i Hillerød for at klage sin nød. Forvalteren indsendte et andragende til ledelsen over distriktet, Ryttersessionen, hvori han anbefalede at hjælpe Simon, som var "en god og vindskibelig bonde", og som altid havde udvist stræbsomhed.

Simon fik bevilget bygningshjælp og penge til besætning efter den forordning, der bestemte hvor mange dyr, der minimum skulle være på en gård af Ryttergårdens størrelse. Han fik hjælp til 8 heste á 10 rdl., 4 stude á 6 rdl., 6 køer á 6 rdl., desuden fik han 24 tdr. byg og 20 tdr. havre til forårssåningen.

Han fik til gårdens genopbygning udvist fra de kgl. skove 172 egestolper og 8 skovlæs træer. Forvalteren pålagde distriktets bønder at hjælpe med at køre materialerne til byggepladsen og derudover hjælpe med klining af bygningernes lervæge.

I april 1741 var genopbygningen så langt fremme, at der kunne bevilges 2000 takkeknipper til stråtaget. Simon nåede kun at redde lidt af indboet, så selv om han fik materialer og besætning for ialt 306 rdl. og to års skattefrihed, havde han dog lidt et stort tab, som det tog adskillige år at indhente.

Rita Holm

STEDNAVNE.

Under mit arbejde med Smørumnedre landsbys historie har jeg truffet på et antal stednavne, hvis oprindelse har voldt lidt besvær, herunder navnet "Brydepark".

Brydepark var et engdrag, der lå mellem Flodvej og Kildebakkegårds sydlige haveskel (se foto), hvor der nu er legeplads, parkeringsplads og indkørsel til METAS.

Engdraget er nu opfyldt, og det oprindelige niveau lå vel et par meter lavere end nu.

Da jeg var barn, stod engen under vand om vinteren og blev derved en glimrende skøjtebane for landsbyens ungdom, engen hørte til Stangkærgård, som den gang ejedes af Lars Pedersen, hvorfor vi altid kaldte den "Laspæs eng".

Når jeg spurgte min far om lov til at løbe på skøjter på "Laspæs eng", rettede han mig altid og sagde: "Det hedder Brydepark".

Hvorfor dette navn? Ja nu er det for sent at spørge ham, derfor læste jeg i "Historiske optegnelser om Ledøje-Smørum sogne" af lærer J.P.Jørgensen, men bortset fra en skitse over Smørumnedre før udskiftningen, hvor navnet "Brydepark" var opført, fandt jeg intet til yderligere belysning.

Jeg ringede til stednavneudvalget, som kun kunne oplyse mig om, at navnet var opført på gamle kort, men man tilføjede, at når der i navnet forekom ordet

"Park", så betød det, at området navnet dækkede, formentlig var kunstigt anlagt, eller at man ihvertfald havde grebet "regulerende ind". Hvorfra navnet stammede kunne ikke oplyses.

I Smørumnedre har der aldrig været nogen "Brydegård", som f.eks. i Ledøje og Måløv, så der var heller ikke noget at hente.

Tilbage er så kun en mulighed. Stedet kunne under fællesskabet have været det sted, hvor man brød hør.

Hør dyrkning var en vigtig afgrøde i datidens landsbysamfund. Sammen med uld fra fårene, var disse nødvendige bestanddele for at få senge-
linned og tøj på kroppen.

Det kan nævnes, at tjenestepiger ofte betingede sig et tilsået stykke jord med hør på husbondens mark, for at hun efterhånden kunne samle lidt udstyr.

For karlenes vedkommende indgik dele af disse produkters "færdigvare" ofte som en del af lønnen, og det var så "madmors" opgave at fremstille disse.

Jeg skal ikke her komme ind på hørdyrkning og tilvirkning i detaljer, men nævne at hørren skulle høstes, vejres, rødes, brydes, skættes, spindes og væves og nogle af disse begreber skal jeg dog redegøre meget kort for.

Man høstede hørren når frøkaplerne var gule. Høsten foregik ved at man trak hørren op med rod,

lagde den på skår et par dage, bandt den i små neg, kørte den hjem til gården og tærskede den forsigtigt eller trak frøkapslerne af med noget der lignede en stor redekam.

Derefter blev hørren rødet. Det skete her på egnen ved at lægge negene i landsbyens gadekær en halv snes dage, hvorved taverne frigjordes fra den træagtige stængel.

Efter rødningen blev hørren igen tørret, og her på egnen skete det over grave, hvori der blev tændt en ild og hørren lagt til tørring over ilden i graven. Den skulle være knastør før brydningen og man skulle derfor passe på, at der ikke gik ild i den.

Efter tørringen skulle hørren brydes, og ofte skete dette umiddelbart i forbindelse med tørringen.

Tørring og brydning var et stort arbejde, hvor man slog sig sammen, flere gårde eller f.eks. hele landsbyen. Når brydningen var tilendebragt blev hørren skættet og spundet. Den videre behandling kunne ske efterhånden som det kunne indpasses i den daglige arbejdsgang, som den gang jo også omfattede aftenerne (altså fritiden).

Vil man vide mere om hørrens behandling så læs f.eks. Ole Højrup's bog "Landbokvinden". Den kan lånes på vores fortræffelige bibliotek.

Har alt dette noget med "Brydepark" at gøre ?

Ja, det mener jeg.

Engen var lavest på midten, hvor der fandtes to (måske 30-40 m) lange render i T-form, snorlige og med ret dybe lodrette vægge, og for hver af T-ets ender fandtes et ret dybt vandhul, og det hele kunne afvandes ved en dyb grøft, der løb langs Flodvej og ned til landsbyens gadekær. Langs engens vestlige og nordlige side var terrænet jævnt og plant, og ville afgive en god arbejdsplads for brydeapparaterne, som var nogle store kluntede bukke med en bevægelig overkøbe. At betjene disse apparater krævede mandfolkekrafter, så arbejdsgangen har sikkert været, at landsbyens vævere, hvoraf jeg med sikkerhed ved, at der på et givet tidspunkt var tre, har passet ilden i gravene, kvinder og børn har passet hørren - spredt den ud over gravene og efter tørringen bragt den hen til bukkene, som så betjentes af mændene. Det hele har været et stort fællesforetagende, og jeg skulle kende Smørumedre bønderne dårligt, om de ikke har lavet en fest ud af det med en bid brød og en dram.

Derfor navnet "Brydepark". Bryde - fordi man brød hørren her, og Park - fordi man havde indrettet tørregrav i engen og brydeplads langs dens sider.

Den dybe grøft blev gravet for at kunne tørlægge anlæget totalt efter behovet. Den tjente nemlig kun til afvanding af engen, de omliggende marker havde andre muligheder.

Riis Nielsen

Billedet viser "Kildebakkegård" ca. 1906 med "Brydepark" lige neden for haveskellet.

ARKÆOLOGIGRUPPEN.

Arkæologigruppen har siden den egentlige undervisning standsede i november mødtes den sidste onsdag i januar, februar og marts måned. Udover en markvandring er gruppen nu godt igang med en registrering af samlingen på Søgerskolen. Dels bliver stenen fotograferet, og dels bliver de nummererede og beskrevet, således at det senere vil være muligt at tage en vilkårlig genstand ud og få en fyldestgørende - afhængig af de oplysninger som er tilgængelig for gruppen - beskrivelse og tidsbestemmelse foruden oplysning om findested.

Det er meningen at der til skolens brug skal laves en lysbilledserie med forklarende tekst af et repræsentativt udsnit af samlingen.

Aftentur gennem Porsemosen, fredag d. 22. maj.

Vi mødes ved Ledøje gadekær kl. 19.00 og går ad Hellevejen ned til Porsemosen. Da vi har stedkendte personer med, er der naturligvis ingen risiko, blot må man nok iføre sig fodtøj der kan tåle at blive vådt. Vi går rundt nede i mosen, over mod cykelstien, ud til Vestskoven og tilbage. Det bliver ikke noget voldsomt program, men for de fleste vil der blive tale om at se et nyt område og få Ledøje by i en ny vinkel.

Tilmelding er ikke nødvendig, men vi håber naturligvis at få mange med.

Lone

FORENINGENS BESTYRELSE:

Formand	Lone Brüsck	97 37 32
Næstformand	Vilh. Nielsen	16 90 12
Kasserer	Erik Petersen	65 25 79
	Karen Strand	97 38 17
	Else Herrmann	97 51 96
	Anne Marie Kyed Pedersen	65 75 05
	Anne Marie Nielson	97 63 92

ARKIVET:

Adresse: Smørumvej 30

Arkivet har åbent den 1. torsdag i hver måned
kl. 19.30 - 21.30 og efter aftale.

Arkivarer: Anne Marie Kyed Pedersen 65 75 05
Kirsten Fauk 97 50 63

KONTINGENT 1981: kr. 50.- pensionister halv pris.

Dette blad udgives af:

Ledøje-Smørum historiske forening og arkiv.

Ansvarshavende red. O. Holmfred, Irishaven 70.

Foreningens bomærke er tegnet af Bent Eggert.

